

FM: Gads sākas ar strauju ES fondu projektu īstenošanu

Publicēts: 28.03.2018.

2018. gads kopbudžetā sācies ar nozīmīgu ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumu kāpumu, pieaugošiem nodokļu ieņēmumiem, kā arī būtiski augstākiem Eiropas Savienības (ES) fondu izdevumiem un iemaksu palielinājumu ES budžetā, kas šā gada pirmajos divos mēnešos rezultējās konsolidētā kopbudžeta pārpalikumā 299,9 miljonu eiro apmērā. Pārpalikums kopbudžetā bija par 167,1 miljonu eiro lielāks nekā 2017. gada attiecīgajā periodā. Valsts konsolidētā budžeta pārpalikums bija 231,6 miljoni eiro, bet pašvaldību budžeta pārpalikums 68,3 miljoni eiro, nozīmīgākajam pārpalikuma pieaugumam veidojoties valsts budžeta līmenī. Gada sākumā jau vēsturiski ir vērojami zemāki izdevumi, kas turpmākajos mēnešos pieaugs gan valsts budžetā, gan pašvaldībās, un sagaidāms, ka kopbudžetā gada nogalē veidosies finansiālais deficīts. Atbilstoši likumam "Par valsts budžetu 2018. gadam" vispārējās valdības budžetā (pēc Eiropas kontu sistēmas metodoloģijas) 2018. gadā tiek plānots deficīts 1,0% no iekšzemes kopprodukta (IKP) apmērā.

Kopbudžeta ieņēmumi, salīdzinot ar 2017. gada pirmajiem diviem mēnešiem, šā gada attiecīgajā periodā ir palielinājušies par 209,6 miljoniem eiro jeb 13,2%, sasniedzot 1 794,3 miljonus eiro. To palielinājumu sekmēja ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļu ieplūde (par 92,1 miljonu eiro jeb 38,2% vairāk), aktivizējoties ES fondu projektu īstenošanai, kā arī straujākas ekonomikas izaugsmes virzīts nodokļu ieņēmumu kāpums (par 123,6 miljoniem eiro jeb 10,2%).

Izteiktāks kāpums vērojams iedzīvotāju ienākuma nodokļa (IIN), sociālās apdrošināšanas iemaksu un pievienotās vērtības nodokļa (PVN) ieņēmumos. IIN un sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumu pieaugumu ietekmē arī izmaiņas nodokļu likmēs un minimālās algas apmērā, tomēr, lai arī nodokļu reforma stājās spēkā ar šā gada 1. janvāri, tās precīzāku ietekmi uz nodokļu ieņēmumu apjomu varēs novērtēt turpmākajos mēnešos.

Pretēji iepriekš pieminēto nodokļu pieaugumam, atsevišķās ieņēmumu pozīcijās šā gada divos mēnešos, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, bija vērojams kritums. Būtu jāizceļ ne-nodokļu ieņēmumi, kas kopbudžetā bija par 7,8 miljoniem eiro jeb 12,1% zemāki nekā pērn pirmajos divos mēnešos. Samazinājums skaidrojams galvenokārt ar zemākiem ieņēmumiem no zemes īpašumu pārdošanas pašvaldībās, ko ietekmēja pagājušā gada sākumā veiktie darījumi lielākā apmērā.

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumi, lai gan pret iepriekšējā gada divu mēnešu periodu kāpa ievērojami, tomēr tikai nedaudz pārsniedza plānoto apmēru. Nodokļu ieņēmumu plāns janvārī-februārī tika izpildīts 100,5% apmērā, un ieņēmumi bija par 6,4 miljoniem eiro lielāki nekā budžetā plānots. Ieņēmumi no IIN plānu pārsniedza par 13,5 miljoniem eiro jeb 5,1%, kamēr sociālās apdrošināšanas ieņēmumi speciālajā budžetā plānu pārsniedza par 5,4 miljoniem eiro jeb 1,5%.

Darba spēka nodokļu ieņēmumu plāna pārpildi sekmē sarūkošais bezdarba līmenis, darba samaksas pieaugums valstī un vispārējā nodokļu režīmā strādājošo skaita pieaugums, kas skaidrojams arī ar mikrouzņēmumos nodarbināto skaita samazinājumu. Savukārt plāna neizpilde vērojama PVN un uzņēmumu ienākuma nodokļa (UIN) ieņēmumiem. PVN ieņēmumi bija par 13,2 miljoniem eiro jeb 3,6% mazāki, bet UIN ieņēmumi par 6,3 miljoniem eiro jeb 9,3% mazāki par plānoto. PVN ieņēmumu plāna neizpildi galvenokārt ietekmēja zemāks atmaksu apmērs 2017. gada decembrī, pārnesot atmaksu slogu uz 2018. gadu. Kā papildu iemeslu var minēt izmaiņas likumdošanā, samazinot atmaksas termiņus PVN pārmaksai, kam neizpildās tūlītējas atmaksas nosacījumi. Savukārt UIN ieņēmumi no plāna atpalika avansa maksājumu samazinājuma rezultātā, kā arī saistībā ar atmaksu pieaugumu.

Kopbudžetā gada pirmajos mēnešos vērojams mērens izdevumu kāpums. ES fondu projektu izdevumu plūsma gada pirmajos divos mēnešos vairāk nekā divas reizes pārsniedza 2017. gada pirmo divu mēnešu līmeni. Savukārt citu izdevumu mērenāks kāpums vai pat samazināšanās piebremzēja kopējo izdevumu straujāku palielināšanos. Kopbudžeta izdevumi, salīdzinot ar 2017. gada diviem mēnešiem, palielinājušies par 42,5 miljoniem eiro jeb 2,9% un veidoja 1 494,4 miljonus eiro.

Būtiski ir pieauguši kapitālie izdevumi, īpaši izceļams to kāpums pašvaldībās, tai skaitā, saistībā ar ES fondu projektu investīcijām. Kopbudžetā kapitālie izdevumi pārskata periodā palielinājās par 15,3 miljoniem eiro jeb 22,9%. Tāpat jāizceļ iemaksu palielinājums ES budžetā. Tās janvārī-februārī palielinājušās par 10,7 miljoniem eiro jeb 36,2%. Lēzenāks kāpums vērojams izdevumiem atlidzībai. Salīdzinot ar 2017. gada divu mēnešu periodu, atlidzības izdevumi ir palielinājušies par 17 miljoniem eiro jeb 5,9%. Galvenokārt, atlidzība kāpusi pašvaldībās (par 11,3 miljoniem eiro), ko ietekmēja minimālās algas celšana. Izdevumi sociālajiem pabalstiem, salīdzinot ar 2017. gada pirmo divu mēnešu periodu, kopbudžetā ir palielinājušies par 19,5 miljoniem eiro jeb 4%. Tostarp pensiju izdevumi kāpuši par 15,3 miljoniem eiro jeb 4,6%, bet izdevumi pārējiem sociālajiem pabalstiem par 4,2 miljoniem eiro jeb 2,8%.

Pārējo sociālo pabalstu izdevumu mēreno kāpumu, ko pamatā ietekmē vidējās apdrošināšanas iemaksu algas kāpums, ietekmēja sarukums izdevumos bezdarbnieka pabalstiem. 2018. gada janvārī bezdarbnieka pabalstu saņēmēju skaits bija par 17,6% mazāks nekā 2017. gada janvārī. Sarūkošā bezdarba līmeņa (pērn 8,7%) ietekmē izdevumi bezdarbnieka pabalstiem šā gada divos mēnešos bija par 1,2 miljoniem eiro jeb 5,7% zemāki nekā pērn attiecīgajā periodā. Ņemot vērā notikumus finanšu sektorā, sagaidāms, ka pakāpeniski var pieaugt bezdarbnieka pabalsta saņēmēju skaits un turpmākajos mēnešos izdevumiem bezdarbnieka pabalstiem būs vērojams mērens kāpums, vienlaikus nepārsniedzot budžetā ielānoto izdevumu apjomu.

2018. gada divos mēnešos vairākas zīmīgas izdevumu pozīcijas kopbudžetā, salīdzinot ar attiecīgo periodu pērn, ir samazinājušās. Mazāki nekā pērn bijuši procentu izdevumi, kā arī subsīdijas un dotācijas. Līdz ar izdevīgām procentu likmēm valsts parāda apkalpošanai un veiksmīgas Valsts kases darbības rezultātā par 22,5 miljoniem eiro jeb 26,5% samazinājušies procentu izdevumi. 2017. gada februārī tika veikta ASV dolāru obligāciju atmaksa 1 miljarda ASV dolāru apmērā, samaksājot pēdējo kupona maksājumu, tādējādi samazinot procentu izdevumu apmēru.

Arī 2018. gadam kopumā procentu izdevumi tiek prognozēti zemākā līmenī nekā pērn. Savukārt zemāki subsīdiju un dotāciju izdevumi (par 7,2 miljoniem eiro jeb 2,4%) skaidrojami ar subsīdiju samazinājumu sabiedriskā transporta pakalpojumu nodrošinātājiem pašvaldībās. Jāatzīmē, ka, neskatoties uz kopējo subsīdiju izdevumu samazinājumu, līdz ar investīciju projektu aktivizēšanos subsīdijas ES fondu projektu īstenošanai palielinājušās nepilnas sešas reizes jeb par 29,1 miljonu eiro.

FM informē, ka šobrīd norit darbs pie Latvijas Stabilitātes programmas 2018.-2021. gadam vispārējās valdības budžeta bilances prognožu izstrādes, ko šā gada aprīļa vidū plānots iesniegt Eiropas Komisijai.

<https://www.fm.gov.lv/lv/fm-gads-sakas-ar-strauju-es-fondu-projektu-istenosanu>